

Козій Т.П. Рекреаційний потенціал курорту «Гопри» / Т.П. Козій // Рекреація, фізична терапія, туризм: досвід, проблеми, перспективи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / під ред. Гурової А.І., Юрченка В.В. – Херсон : ФОП Вишемирський В.С., 2018. – С. 110-114.

Козій Т.П.

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУРОРТУ «ГОПРИ»

Херсонський державний університет

Анотація. Стаття присвячена аналізу рекреаційних можливостей курорту «Гопри» та цілющим властивостям його озера Соляне. Розглянуто мінеральний склад основних компонентів озера: сульфідно-мулової грязі та хлоридно-натрієвої ропи. Показано лікувальні ефекти пелоїдотерапії, бальнеотерапії та аеротерапії при різних захворюваннях в санаторії «Гопри».

Ключові слова: курорт, сульфідно-мулові грязі, хлоридно-натрієва ропи.

В Україні відомо багато санаторно-курортних комплексів для лікування захворювань різних органів та їх систем, але особливу увагу привертає кліматичний і бальнеогрязьовий курорт «Гопри», що є однією з найстаріших здравниць України, яка розташована на південній околиці м. Гола Пристань Херсонської області, на лівому березі р. Конка – припливу Дніпра, в 45 км від Чорноморського узбережжя [1].

Курорт «Гопри» має унікальні можливості використання природних факторів для відновного лікування. Унікальність курорту забезпечується комплексом гідромінеральних факторів цілющого озера Соляне в поєднанні з південним, посушливим та одночасно морським кліматом з великою кількістю сонячних днів. Наявність природного озера, що наповнює повітря лужними сполуками, близькість хвойних лісів, що насичують повітря фітонцидами, потоки сухого степного повітря та, одночасно, повітряні потоки з моря, які

насичені аероіонами йоду і бромом, створюють на території санаторію особливий мікроклімат і забезпечують ефект аеротерапії [4].

Окрім сприятливих кліматичних, основними лікувальними факторами санаторію «Гопри» є сульфідно-мулова лікувальна грязь та лужна хлоридно-натрієва ропа озера Соляне з високою мінералізацією (27-60 г/дм³). В грязі міститься багато природних компонентів, серед яких переважно сульфідні (сірководень і сірчисті з'єднання заліза) і водорозчинні солі (хлоридно-натрієві, сульфатно-хлоридні, карбонатно-натрієві), в результаті чого вона набуває сірого кольору, запах сірководню і аміаку. В ній міститься відносно мала кількість органічних речовин (менш 10%), серед яких слід виділити різні кислоти, каротин, пеніциліноподібні та фолікуліноподібні речовини і гормони, які проникають через шкірний покрив і надають виражену терапевтичну дію, а саме чинять протизапальний, знеболюючий, десенсибілізуючий вплив, покращують регенеративні процеси, кровообіг, обмінні процеси в організмі, підвищують його захисні функції. Біогенні стимулятори (йод, бром, мідь, цинк, залізо, кремній, марганець), що містяться в лікувальній грязі, є фізіологічними подразниками нервової системи [3]. Всі ці корисні речовини стимулюють мозковий шар надниркових залоз, діяльність гіпофіза, щитовидної залози, сім'яників і яєчників, утворюють біологічно активні речовини (типа гістаміну, ацетилхоліну, серотоніну). Більш того, карбонові кислоти, що надходять в організм із гряззю, стають донорами життєвої енергії. У самому організмі вони не виробляються - ці кислоти можуть надходити тільки ззовні [2].

Мулова сульфідна грязь озера Соляне має високі бактерицидні та адсорбуючі властивості завдяки наявності бактеріофага, який має здатність руйнувати і пригнічувати ріст дизентерійної кишкової палички, стафілококів, протей та іншої патогенної флори. Взагалі, мулові сульфідні грязі мають більш високу біологічну активність в порівнянні з іншими пелоїдами завдяки наявності в них сірководню. В результаті складних біохімічних і фізико-хімічних процесів сірководень з'єднується із залізом і утворює гідротроїліт (сульфід заліза) - один з основних і найбільш активних компонентів сульфідних

грязей. Крім того, значна пластичність (вміст води варіює від 40 до 70%), мінімальна засміченість частками діаметром більше 0,25 мм (не вище 3%), ідеальний кристалічний скелет (силікатні та карбонатні солі) – головні відмінності гязі озера Соляне, що підвищують її лікарські властивості. Завдяки особливої м'якості та пластичності, лікувальна сульфідно-мулова гязь легко наноситься на шкіру і утримується на ній протягом усієї оздоровчої процедури.

Сульфідно-мулова гязь озера Соляне відноситься до типу материкових лікувальних гязей, тобто до мулистих відкладень солоних континентальних озер. Вони характеризуються різним вмістом сульфідів, а також часто мають високу ступінь мінералізації - до 400 г/л. За своїм складом повторюють хімічний склад водойми свого походження. Материкові гязі поширені в областях з посушливим континентальним кліматом. Найбільш великим родовищем материкової високоцінної гязі є: Мертве море (Ізраїль, Йорданія), але експериментальні та клінічні дослідження, які проводили науково-дослідні інститути, показали, що за мінеральним і біохімічним складом гязь Метрового моря в Ізраїлі поступається гязі озера Соляне в Голій Пристані [4].

Мінеральний склад хлоридно-натрієвої ропи озера Соляне відрізняється наявністю високої концентрації хлоридів, карбонатів і гідрокарбонатів (2,3 г/л). Високий лужний резерв ропи озера сприяє накопиченню, як бромистих солей, так і сполук бору. Лікувальна дія ропи обумовлена в першу чергу її більшою теплопровідністю в порівнянні зі звичайною водою. Тепло, що поглинається, призводить до розширення поверхневих судин шкіри і збільшує її кровотік в 1,2 рази більше, ніж прісна вода. Істотну роль у формуванні гіперемії грають біологічно активні речовини, що містяться в ропі. У ропних ваннах істотно знижена тепловіддача шляхом випаровування. Через деформації термочутливих структур шкіри в ропі поліпшується відтік крові і надходження рідини в капілярне русло, активуються фактори антизсідальної системи крові та зменшуються тромбоутворюючі реакції тромбоцитів. Зниження кількості антитіл в крові призводить до активації процесів імунітету. Зазначені процеси, поряд зі стимуляцією регенерації, сприяють швидкому розсмоктуванню

запального вогнища. До непрямой реакції організму відноситься поліпшення окислювальних процесів у життєво важливих органах, зменшується набряклість тканин. Створюваний ропою високий осмотичний тиск викликає зміну іонного мікрооточення і призводить до зниження збудливості і провідності нервових провідників шкіри, а також до зменшення тактильної і больової чутливості. Воно триває і після прийому ванни, так як сіль, кристалізуючись, залишає на шкірі найтоншу сольову оболонку. За час процедури в організм через шкіру проникають мікроелементи, що містяться в ропі, потрапляючи в кров, вибірково накопичуються в гіпофізі та гіпоталамусі. При цьому змінюється мікрооточення нервових провідників шкіри і порушуються хеморецептори судин, що призводить до реакції системи кровообігу і дихання. Іони солей, проникаючи в головний мозок, відновлюють співвідношення гальмівних і збудливих процесів в корі головного мозку. В результаті у пацієнтів нормалізується м'язовий тонус, артеріальний тиск, зменшується частота серцевих скорочень, поряд зі збільшенням ударного об'єму та об'єму циркулюючої крові. Вибірково збільшується кровотік в нирках, печінці і селезінці. Завдяки вмісту пеніциліноподібних речовин ропа має високу антибактеріальну та протизапальну дію, що проявляється у прискореній регенерації покривних тканин, швидкому загоєнні ран і виразок [2, 5].

Лікування в санаторії «Гопри» проводять за методикою систематичного чергування грязьових процедур і ванн. Пелоїдотерапію проводять у формі загальних і місцевих грязьових аплікацій, грязьорозчинних ванн, грязьових компресів, компресів із грязьовим віджимом, вакуумфонофорезу грязі та електрофорезу грязі. Бальнеотерапію проводять у вигляді ропних (хлоридно-натрієвих) ванн. Ропні ванни переважно застосовуються при захворюваннях, що виникають на ґрунті порушення обміну речовин, інтоксикацій, дегенеративно-дистрофічних процесів. Вони широко використовуються в акушерстві та гінекології.

Мулову сульфідну грязь і лужну хлоридно-натрієву ропу озера Соляне використовують при лікуванні цілого спектра захворювань, серед яких окремо

варто відзначити: захворювання опорно-рухового апарату (артрити, артрози, остеохондрози, наслідки переломів, бурсити, тендовагініти, міальгії, хронічний остеомиєліт); захворювання периферійної нервової системи (невралгії, неврити, плексити, радикуліти, симпато-гангліоніти); захворювання сечостатевої системи у чоловіків і жінок (цистит, простатит, уретрит, захворювання матки і придатків, безпліддя, гіперфункція яєчників); захворювання травного тракту (хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки, хронічний панкреатит поза загостренням, перитонеальні спайки); ЛОР захворювання і захворювання шкіри (псоріаз, нейродерміт, екзема); судинні захворювання (облітеруючий атеросклероз, діабетичні ангіопатії) [4].

Таким чином мулова сульфідна грязь і хлоридно-натрієва ропа озера Соляне мають виражені лікувальні властивості, що використовуються на етапі санаторно-курортного лікування багатьох захворювань різних систем організму, зміцнює його, активізує захисні сили організму.

Список використаних джерел:

1. "Гопри" – старейшая здравница Украины // Туризм и развлечения. – 2001. – № 8. – С. 2.
2. **Загальна фізіотерапія і курортологія / Я.М. Федорів, А.А. Філіпюк, Р.Ю. Грицько – К. : «Здоров'я», 2004. – 136 с.**
3. Лечебные грязи [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lechebnaya-gryaz.com/classic/sulfid/>
4. Санаторий Гопри источник здоровья и молодости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sanatoriy-gopri.com.ua/>
5. *Физиотерапия и курортология / Под ред. В.М. Боголюбова. – Книга III. – М. : Издательство БИНОМ, 2009. – 312 с.*